

Наукові перспективи
Видавнича група

Merry
Christmas

AND HAPPY NEW YEAR

Ho, Ho
Ho!

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

*Svazek XXVII mezinárodní
kolektivní monografie*

Česká republika
2023

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XXVII mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2023

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences (Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

27- th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2023

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)
C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 25/2023 ze dne 9. leden 2023)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávací
Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republika)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XXVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023. str. 495

Svazek XXVII mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA, SAMOSPRÁVA A STÁTNI SPRÁVA	10
<i>§1.1 РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ Є ДЕРЖАВОЮ-ТЕРОРИСТОМ (Романенко Є.О., Національний авіаційний університет)</i>	10
ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU	
<i>§2.1 ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ (Романенко Є.О., Національний авіаційний університет)</i>	23
<i>§2.2 КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ПРАЦІ ЗА УМОВИ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ РОБОЧОГО МІСЦЯ (Астаф'єва К.О., Криворізький національний університет, Поліщук І.Г., Криворізький національний університет, Астаф'єв О.Ю., Державний університет економіки і технологій)</i>	40
<i>§2.3 СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ ТА СКЛАДОВІ ФІРМОВОГО СТИЛЮ (Крючко Л.С., Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дуброва Н.П., Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Хаванська Л., Дніпровський державний аграрно-економічний університет)</i>	57
ODDÍL 3. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE	66
<i>§3.1 DIFFERENT LEVEL FUNCTIONING OF MUSIC IN THE JONATHAN LITTEL'S NOVEL "LES BIENVEILLANTES" (2006) (Ivashchuk A.S., Lviv Polytechnic National University)</i>	66

- §3.2 *MILITARY EDUCATION SYSTEM: TRANSFORMATION AND DEVELOPMENT IN MODERN CONDITIONS* (Karakurkchi H., National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Shutov O., National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Osaulenko V., National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi, Aksanov T., National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi) 79
- §3.3 *ЦІННІСНІ АСПЕКТИ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ: ІСТОРИЯ, ТЕРИЯ, ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ* (Зеленська Л.Д., Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди) 89
- §3.4 *ПЕДАГОГІЧНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ* (Калашник Д.С., Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Ремзі І.В., Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Аксьонов Д.В., Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія») 136
- §3.5 *СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ПЕРЕКЛАДІВ ВІКТОРА ЧАБАНЕНКА* (на матеріалі збірки «Суголося») (Кравченко Ю.В., Запорізький державний медичний університет, Гнатенко С.А., Запорізький державний медичний університет) 161
- §3.6 *ЕСТЕТИЧНА ШКОЛА «ТАМБІХА» ЯК РАНЬОМОДЕРНІСТСЬКИЙ ПРОЄКТ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ* (Кузьменко Ю.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка) 173
- §3.7 *ДОСВІД НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ США З ПРОБЛЕМ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ* (Михайлюк В.П., Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Сапицька О.М., Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля) 207

§3.5 СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНИХ ПЕРЕКЛАДІВ ВІКТОРА ЧАБАНЕНКА (на матеріалі збірки «Суголося») (Кравченко Ю.В., Запорізький державний медичний університет, Гнатенко С.А., Запорізький державний медичний університет)

Вступ. Актуальною для різних галузей гуманітарних знань – теорії та практики перекладу, мовознавства, літературознавства – є проблема перекладності різножанрових творів (зокрема поезій), що ґрунтується на врахуванні специфіки мов, задіяних у цьому процесі. Цілком природно, що переклад текстів у межах близькоспоріднених мов (російська/українська) пов'язаний із певними труднощами й має особливості в функціонально-естетичному та формально-лінгвістичному аспектах.

Перекладу, як правило, не властива абсолютна ідентичність текстів оригіналу: повне збереження всіх смислових елементів спричинило б зміни у формі, а формальні елементи в поетичному творі мають як змістову, так і естетичну цінність [1]. Цей процес залежить від кількох чинників: по-перше, від внутрішнього стану перекладача, оскільки так чи інакше читач відчуває його, і, по-друге, від формування мово- та світосприйняття перекладача письменниками-класиками. Так, питання художнього перекладу порушували у своїх працях І. Корунець, Р. Зорівчак, В. Коптілов, В. Карабан, Я. Рецкер, В. Комісаров, Л. Бархударов, В. Виноградов та ін. Постійний розвиток перекладознавства вимагає повсякчасної необхідності звернення до актуальних проблем та особливостей художнього перекладу. З огляду на це заслуговує на увагу перекладознавча спадщина В.Чабаненка, яка не була ще об'єктом наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Відображенням внутрішнього світу та світосприйняття майстрів слова є мовні одиниці, які утворюють окрему систему.

Структура вірша постає як ланцюжок слів, лінійний зв'язок, синтаксис, відмінний у значенні знака, за Ч. Морісом, від семантики та прагматики [цит. за 2, С. 389], але і як вертикальне поєднання в одному слові ознак різних планів: 1) образного; 2) логічного; 3) оцінного; 4) емоційного; 5) функціонально-стилістичного; 6) ритмічного (у звучанні та значеннях); 7) музичного (не лише в милозвучності, а й у сплаві фонетики з лексикою та граматикою) тощо. У різні часи мовностилістичні засоби творів письменників-класиків досліджували Л. Мацько, В. Воробйова, В. Маслова, Є. Верещагіна, Т. Крупеньова, Г. Вокальчук та ін. Проте мовотворчість представників високого стилю ХІХ-ХХ ст. вивчена недостатньо. Це стосується й доробку Віктора Антоновича Чабаненка, творчість якого сформувалася на засадах шевченкового слова.

До збірки «Суголося» ввійшли поетичні переклади автора творів видатних білоруських, болгарських, німецьких, польських, російських, сербських і словенських поетів, творчість яких об'єднана ідеями волелюбства, патріотизму та нескореності людського духу в боротьбі зі злом. Властиві перекладній поезії В.Чабаненка й ліричні мотиви. Для створення особливого настрою тієї чи іншої епохи, характеру персонажа, психологічного настрою читача тощо автором використано різноманітні семантико-стилістичні засоби мови, зокрема топоніми, у межах яких виділяються:

1) топоніми:

– загальні назви: *Все летять і летять тії коні* [3, С. 5]; *Ой, куди ж ви, куди, вояки?..* [3, С. 4]; *Білорусь, твій народ ще зустрінеться!...//Подивися – вже схід червоніється* [3, С. 6]; *Ти іще освітиши рідний край* [3, С. 7]; *Ти темний, сліпий, наче кріт* [3, С. 8]; *То співаю тихо жалібні пісні* [3, С. 9]; *В ній прокляття за недолю мужика* [3, С. 10]; *Зрізають галузки тополі одну по одній...//...// Бо смерть їх потрібна, бо дереву знов навесні ...// Гей, друзі і браття!...* [3, С. 13]; *Білопінного*

синього моря...//...//На майданах, де гуркіт і галас [3, С. 14]; Будував я **дороги й мости** [3, С. 15]; Ой, чому я став **поетом**, В нашій бідній стороні? [3, С. 18]; Пролітайте ви, **дні**,/Золотими **вогнями** [3, С. 19]; Колись на **сонце** глянув я [3, С. 20]; Чека на **птаства** вольні крики [3, С. 21] тощо.

– власні назви: Як згадаю я кохану **Білорусь**,/Як згадаю її горе та біду, –/З болем серця за перо тоді берусь.//Мо' хоч пісню я душу відведу [3, С. 10]; На майданах, де гуркіт і галас,/Де суєтність вирує стоглава, –/Нам не раз рідна хата ввижалась,/Увижалися **Німан, Лібава** [3, С. 14]; Що гуляв у степах/Від зорі до зорі,/Що на Січі гримів,/Як пороги в **Дніпрі** [3, С. 57]; І крізь пекло **Сахари**/За тобою пішов би в вигнання! [3, С. 89]; Нехай його **Франція** вмие слізьми/І прийме земля наша рідна [3, С. 127]; Більш як на тридцять століть/Десь над **Нілом** спізнився/Зустріти тебе, о царице! [3, С. 89] та ін.;

3) антропоніми, у т.ч.:

– теоніми: Коли **Геракл** поверг-звалив у прах **Антея**,/Як вітер валить повний колос до ріллі,/Вдихнула міць у груди сина мати **Гея** – /І враз **Антею** почувсь, як дуб, од неї,/Окріп, напружився й піднявся із землі [3, С. 12];

– чоловічі й жіночі імена/прізвища різного часового зрізу: Ой, **Лявониho**, **Лявониho** моя!//Ти співала голосніш від солов'я.../А як жали, сніп твій хутко так в'язавсь,/Аж **Лявон** – недбайло дивом дивувався [3, С. 44]; У **Лявона** вишиванка – а по ній голубки.//...//У **Семена** вишиванка – а по ній листочки.//...//У **Сопрона** вишиванка – а по ній підківки [3, С. 45]; Світ, у якому живем, – не наш:/Його закохані давно роздарували Своїм **Дульсінеям** і **Джульєттам** [3, С. 88]; Щоб знову задивитись/На твою вроду, **Нефертіті** [3, С. 89]; ...Що, може, хтось і її вже пообіцяв / У подарунок своїй **Соломії**... [3, С. 89]; А де ж захватись **Шекспіру** і **Пушкіну**,/Томам братолюбства і доброти?! ... Сліпнуть **Гомери** і глухнуть **Бетховени**.//Джунглями вибухів Земля заросла [3, С. 97]; Білила льон на шати **Калиновському**/І **Німаном** у сні

Врублевського пливла [3, С. 99]; *Лети, мій відчаю, / Губися в димах. / Важку мені шапку / Вручив Мономах!* [3, С. 104] тощо.

Крім топонімів і антропонімів, зафіксовано й інші підсистеми онімів: назви танців: *У «Метелиці» і в «Юрці», і в «Бичку»* [3, С. 44]; назви творів: *Коли читали «Громобоя» / «Пастушки зрусть» et cetera»* [3, С. 51] та ін.

Оніми, вжиті у художніх творах, мають як позитивне, так і негативне забарвлення – що є, як відомо, найхарактернішою ознакою ономастикону України, а відтак свідчать про емоційність нашого народу й образність його мислення. За С.Єрмоленко, емоційна лексика охоплює «слова, що мають у своєму значенні компонент оцінки, виражають почуття, позитивне чи негативне сприймання дійсності» [2, С. 321].

Автор поетичних перекладів звертається й до вербальних символів, які є словами-образами і беруть участь у творенні художньої реальності, надаючи їй філософського осмислення: *На могилі одинока / Калина росте* [3, С. 33]; *Тоскно так, а в серці тихо туга ще й співає: / Стежка в полі пролягає, терном заростає. // Коло стежки нахилився явір до калини, – / Там кохалися-любилися хлопець та дівчина* [3, С. 43]; *Я козак – та не той, / Що карав бунтарів, / А отой, що колись / Сам за волю горів!* [3, С. 57]; *Що на Січі гримів, / Як пороги в Дніпрі* [3, С. 57]; *Полилися мої сльози / На напасті, на погрози: / «Чорним думам – підкорися!» // Полилися, полилися* [3, С. 58]; *Одних – знаходять / На городі в капусті, / Інших – приносить / Лелека на хату* [3, С. 83]; *Угорнулись далі / Диму чорним крепом, / Два орли шугають / Над широким степом. // Що один з них чорний – / Чорна смерть солдата. // Кров'ю окропилась / Травонька прим'ята... // Другий орел білий, / Білий, яснокрилий – / То кохання вірне, / Образ рідний, милий* [3, С. 84]; *Отроку цей пучок свшану...* [3, С. 141] тощо.

Як засіб емоційного вираження вживає автор й інвективну лексику: *Страх не погасить зорю, / Не зважайте на блазнів і юд!* [3, С. 11]; *А вороги як лізли (ну, вже й хами!), / Тоді*

отак стрічав я **погань** цю.//... Та, правда, й з них не одному **пройдосі**/Стрілять щастило влучно по мені [3, С. 110] тощо.

Окремим елементом, у якому представлені риси національного менталітету, характер соціального, політичного, історичного розвитку народу є фразеологізми, які допомагають створити індивідуальну стилістичну тональність [4, С. 6]. Наприклад: *Станемо, браття, на прю, / Из життям* [3, С. 11]; *Коли Геракл поверг-звалив у прах Антея, / Як вітер валить повний колос до ріллі, / Вдихнула міць у груди сина мати Гея* [3, С. 12].

Найбільшої стилістичної цінності текстам надають тропи – мовні звороти, створені на основі художнього переосмислення значення мовної одиниці [5]. У перекладній поезії В.Чабаненка своєрідність досягається насамперед завдяки застосуванню риторичних фігур: власне фігур та тропів. Так, до першої групи належать:

– риторичні питання: *Може, бидло ми, худоба?... / Чи ж ми люди, чи скотина?* [3, С. 59]; *Де ж було ти, сонце, / Як я був нещасним?* [3, С. 62]; *Дивиться у небо: / Хто ж там переможе?!...* [3, С. 84]; *І навіщо сили трачу?! – / Сам себе, бува, питаю* [3, С. 106]; *Але що? / І куди понесли?...* [3, С. 144];

– еліпсис: *Одних – знаходять / На городі в капусті, / Інших – приносить / Лелека на хату* [3, С. 83];

– звертання: *Сонце ж моє, сонце, / Як ти світиши ясно!* [3, С. 62]; *О світе, приходи до мене вечеряти!* [3, С. 101];

– анафора: *Почуйте цей голос, почувите* [3, С. 8]; *Так нехай же, нехай уже рветься* [3, С. 15]; *Самотньо жив, самотньо вмер* [3, С. 22]; *Удар по морю, удар, циклоне!* [3, С. 24]; *Все, що так воно любило / Все, що свято хоронило, / Все, що вкрилось сивим пилом – / Все згада, як уві сні* [3, С. 35]; *Я за тебе вишивала, що цілує в губки.//...//Я за тебе вишивала, що цілує в очки.//...//Я за тебе вишивала, що цілує брівки* [3, С. 45]; *Чорнії хмари по небу плывуть, / Чорнії думи заснуть не дають. / Хмари – у хату, а думи – у душу...* [3, С. 61]; *Що один з них чорний – / Чорна смерть солдата // Другий орел*

білий, / Білий, яснокрилий [3, С. 84]; Самотою скніти мушу, / Самотою серце гою [3, С. 106]; Тремтить моє серденько, / Тремтить, бо любить дуже! [3, С. 117]; І раптом крик, і раптом гук! [3, С. 139]; Хай киди царство небом дане, / Хай кінь прудкий його несе [3, С. 140]; Про дні звитяг, про степ і герць, / Про воїв силу молодецьку [3, С. 140];

– асонанс: *Стіна все угору і вгору росте [3, С. 16]; В чистім полі вітер віє, повіває [3, С. 32]; Під серцем в тебе дозріває – / І серце квітом розквітає... [3, С. 47]; Смертю смерть здолавши [3, С. 48]; Як я сам-саменький / Бідкавсь без надії [3, С. 62]; Колись давно за станом стан [3, С. 139]; Навік-віки з моєї душі [3, С. 144]; Не скаржусь я на кпини злої долі, / На той цвєохкий, дошкульний малахай, / Що б'є мене, як в'язня. Ну й нехай! / Терплю удари і тамую болі [3, С. 146];*

– гіпербола: *Ми з заліза, ми із сталі. / Нас у полум'ї кували, / Щоб міцнішими ми стали. / Ми із каменя – граніту, / Душі наші з динаміту [3, С. 54]; Бо якщо від серця загоряються / Лиця, очі, навіть льоди, / Якщо в нім пісні виплавляються / З тугоплавних слів руди - / Значить, такий там вогонь палає, / Якого й на сонці немає [3, С. 74]; Це скам'янів / Наш гнів, / Це ми в огні погоріли. / Ми – скривавлені - покам'яніли [3, С. 100];*

– метафора: *Шлях золотий прокладемо [3, С. 55]; Сльози ріками текли [3, С. 67]; В небі місяць самотній / Ходить тихо із журбою. / Нерозгаданий, високий [3, С. 68]; Не через те лиш вибрав я цю мову, / Що нею ріки й пуці розмовляють, / Шумлять у полі колоски і трави [3, С. 72]; Ключ журавлиний! [3, С. 82]; Очі мами! / ... / Ви над нами / Веселими зорями сяли, / Ви в нестерпній дрімоті / Злипалися, очі, / І все ж усміхалися нам / Забавляли... [3, С. 93]; Люди тривожаться та бідують, / І сняться їм атомні гриби [3, С. 97]; Ти з'явився на білий світ / По волі справжнього Бога! [3, С. 102]; Бо цей Бог – / Твоя мати! [3, С. 102]; Крутилася планета центрифугою [3, С. 103]; У безвість білу щастя попливло [3, С. 103]; Реве, вирує море, /*

А місяць блідне, блідне... [3, С. 117]; Ходила слава по улусі/.../ Отрок утік за сині гори [3, С. 139]; Віта в наметі п'яна слава [3, С. 140];

– персоніфікація: *Місяць хмарою очі втирає, / Погляда сумовито на зірку,/ Срібні сіті з води вибирає / Ніч іде по землі, сіє роси;/ Сонна хвиля про спокій шепоче [3, С. 26]; Млин казку свою почина [3, С. 31]; Час напише нам закон [3, С. 54]; Тепер же вітер на скрипці грає [3, С. 80].*

Другу групу утворюють тропи, які за своїм складом є більш поширеними ніж риторичні фігури. До них належать:

– оксюморон: *Тоскно так, а в серці туга ще й співає [3, С. 42];*

– метонімія: *Коли читали «Громобоя»,/ «Пастушки грусть» et cetera [3, С. 51]; Як ішло за мною, Горе із бідою [3, С. 62]; Встань, кохана сторона! [3, С. 65]; А де ж заховатись Шекспіру і Пушкіну,/ Томам братолюбства і доброти?! [3, С. 97]; Не звідавши музики і тепла,/ Сліпнуть Гомери і глухнуть Бетховени./ Джунглями вибухів Земля заросла [3, С. 97]; Сильніше вдарять од Єгови [3, С. 113]; Зна вся мене країна [3, С. 114]; Дрімаючи, Рейн видиха [3, С. 115]; Осінній засмучений місяць [3, С. 123]; Нехай його Франція вми є слізьми [3, С. 127]; Роки летіли [3, С. 140]; Один панує над Кавказом [3, С. 140]; Чужий Кавказ назад тікає [3, С. 142];*

– синекдоха: *Натомилося, находилося/ Над земелькою та над кривдою [3, С. 63]; Зі списку живих мене викинь сама [3, С. 71]; Я знав людей, які завжди мали/ Де голову прихилити на ніч [3, С. 76]; Маю дах над головою [3, С. 76]; По різному люди/ Приходять на світ//...// Але всіх нас годують/ Казки материнські [3, С. 83]; А ось ходжу по цій землі/ Із головою, піснями переповненою [3, С. 88]; Доценту розбомблені, тліють акрополі [3, С. 97]; Твоє вітало слово по Русі [3, С. 99]; О світе, приходь до мене вечеряти! [3, С. 101];*

– порівняння: *Ти темний, сліпий, наче кріт [3, С. 8]; І враз Антей почувсь, як дуб, од неї [3, С. 12]; А конати вже час:*

ніт і сльози, / Мов ті миші, життя догризуть [3, С. 15]; Моя душа, мов яструб дикий [3, С. 21]; Ти був, як місяць, одинокий [3, С. 22]; Холодні вітри шаленіють/І вють, неначе вовки [3, С. 31]; Дитя, як в колосі зерно... [3, С. 47]; Я козак... / Що на Січі гримів,/Як пороги в Дніпрі //.../ Що умів, як орел [3, С. 57]; Дощ підмив коріння;/Вже дупло – як хата!... [3, С. 64]; Ви (руки мами) носили щороку/ Мозолі, як квасолю [3, С. 93-94]; Вікно твоє побачу / Й тебе, голубко, в нім [3, С. 114]; Уста – самоцвітні коралі [3, С. 115]; Русалонька виходить,/ Ступає, мов царівна [3, С. 116]; Вони, мов у казці, багаті... [3, С. 124]; Нараз, мов грім, - слова гучні [3, С. 142];

– антитеза: *Самотньо жив, самотньо вмер [3, С. 22]; Згадаймо про бідну свою батьківщину... / Не мила багата мені чужина [3, С. 26]; Ні вночі, ані вдень [3, С. 40]; На одному місці/Днює і ночує [3, С. 64]; Він часом гарячий від пороху був,/Але ж і солодкий від дружби був/Мій хліб насущний [3, С. 70]; То завеликі,/То замалі [3, С. 75]; А з семи хмурих днів,/Хоч один та був сонячний//...// А з дванадцяти друзів/Не дай, Боже, й одного/ Христопродавця [3, С. 77]; Змагатися з кривдою,/А з правдою дружити [3, С. 83]; Хліб чорний, сала білого шматок [3, С. 95];*

– евфемізм: *Що ж ми, хлопці, рук не маєм?/Чи нам сили Бог не дав? [3, С. 65]; Одні бунтують і пишуть петиції/До мудрості та до головних голів [3, С. 97] тощо.*

Крім цього, автор вдається у перекладах і до тотожного евфемізму засобу – дисфемізму – такого виразу для позначення певного предмета, який містить наперед відому негативну оцінку, тобто за допомогою дисфемізмів події, явища, предмети описуються в «чорних» тонах і викликають у читача негативні емоції [6], наприклад: *Привіт їм! Пріють хай обоє... [3, С. 51]; Здіймемось вище неправди,/Понад болота й наруги [3, С. 55]; Не вік же конати в імлі! [3, С. 56]; Може, бидло ми, худоба?/Запитай//...//Цю убогую*

халупу./Драний хлів...//...// Чи ж ми люди, чи скотина?/ Хто ми тут?! [3, С. 59]; Озирало (сонце) ти ниви вбогії [3, С. 63]; Вами напоєні ниви мужицькі//...// Діти недолі, о сльози людській! [3, С. 66]; Розтоптали-заплювали/Честь і славу поколінь [3, С. 67]; А в туманах думи злії,/Плачуть, гаддям чорним в'ються [3, С. 68]; Нехай твої першосліди/Зловіїні бурі замітають [3, С. 69]; Зі списку живих мене викинь сама,/Щоб я не вернувся, як син той – блудяга [3, С. 70]; У чистім полі свати блудили [3, С. 80]; Два орли шугають/Над широким степом [3, С. 84]; Власної мислі і сили раби [3, С. 97].

Одним із прийомів стилістичного забарвлення тексту є іронія, яка в перекладах має бути обов'язково збережена, оскільки її втрата призведе до погіршення стилістичної якості поезій. В.Чабаненко у перекладних творах послідовно використовує згаданий вище засіб: *Одних – знаходять/На городі в капусті,/Інших – приносить/Лелека на хату [3, С. 83]; Хто заступить ваш райочок/Від чужинців, од руйни? [3, С. 133].*

Експресивно-стилістичними компонентами перекладних поезій є також:

– авторські новотвори: *сонцесяйний, розхмарений [3, С. 6]; дармограй [3, С. 30]; першосліди / Зловіїні ... [3, С. 69]; сяйвомінні [3, С. 115]; воложить [3, С. 116];*

– синонімічні зближення слів: *сум-журба [3, С. 9]; поверг-звалив [3, С. 12]; гнусь-хилюсь [3, С. 15]; марити-снить [3, С. 15]; розколеться-трісне [3, С. 23]; грім-удар [3, С. 25]; співає-квилить [3, С. 33]; сохну-в'яну [3, С. 39]; млосно-радісне [3, С. 47]; грізно-ласкаво [3, С. 49]; перла-самоцвіти [3, С. 118]; кару-мсту Господню [3, С. 137]; туга-горе [3, С. 140]; гуляють-п'ють [3, С. 140];*

– прикладки: *калік-недорік... [3, С. 4]; месники-вої! [3, С. 4]; Країно-браночко! [3, С. 7]; грім-удар [3, С. 25]; зелень-трава [3, С. 36]; яхонт-камінь [3, С. 39]; праця-втомонька [3, С. 53]; дрімота-гризота [3, С. 56]; мучителька-негода [3, С. 58]; Долю-воленьку... [3, С. 63]; сльози-змії [3, С. 67]; брами-двері [3, С. 77];*

скривавлені-покам'яніли [3, С. 100]; творчість-робота [3, С. 107]; слова-громи [3, С. 113]; заблуда-човен.../принада-маяк [3, С. 115]; серце-море [3, С. 118]; Лицар-муж; племінь-стяг [3, С. 131];

– історизми: **Стáрці** здивуються й діти [3, С. 55]; **Крoв'ю, список писав!** [3, С. 57]; **Страдника без сили...** [3, С. 62]; **І не кладіть мені інший хліб/У сакви, коли я в дорогу йду** [3, С. 70]; **А з одинадцяти ворожбитів/Хоч один та пророком був ...** [3, С. 77]; **У сірій сімрязі і в лаптях лозових...** [3, С. 85]; **Я твій печеніг** [3, С. 104]; **Можливо, виною билиця** [3, С. 115]; **Пусти мене завтра до графа** [3, С. 123]; **А то, бач, від мене, сіроми** [3, С. 125]; **Що сам імператор в темниці** [3, С. 126]; **А в руки дай шпагу й рушницю** [3, С. 127]; **Вельможам кадять без кінця** [3, С. 128]; **Умре князьок** [там само]; **Коли хитнеться трон./Горить в палацах пурпур тог** [там само]; **Поети! Бідний ваш чертог,/Зате царі ви над царями!** [там само]; **Беріть двосічні мечі, / А ліри срібні розбивайте!** [3, С. 129]; **І папі, й кайзеру плати/ ... / Давай на порох і гноти** [3, С. 130]; **Й тобі пора вже, ляше! / ... / Хай гине фараон!** [3, С. 131]; **Він там усіх владик здолав** [3, С. 140]; **Нехай гуляють-п'ють кунаки** [3, С. 141]; ... дошкульний **малахай** [3, С. 146];

– архаїзми: **Лежу тут на дні в супокою** [3, С. 31]; **Не чорнилом каламарним** [3, С. 54]; **Холодний морок світ зборов** [3, С. 111]; **Впадуть у прах в'язничні брами,/До зброї кинуться раби!** [3, С. 113]; **А чому – одвіту нема** [3, С. 115]; **Те злото влітає вона** [там само]; **Уста – самоцвітні коралі** [там само]; **Я стрів ненароком один раз** [3, С. 119]; **Уже породила дитя** [3, С. 119]; **Вуста її шепотіли** [3, С. 121]; **Ти мною живим гордувала** [3, С. 122]; **Веде її мрець за собою** [там само]; **Стоїть єгомостева хата** [3, С. 123]; **З Росії брели два французькі стрільці** [3, С. 126]; **Що?! Франція в саван убрана?...** [там само]; **Краще згинув би я А другий сказав** [там само]; **Лакузи фіміам** [3, С. 128]; **Трудар від податей кона** [3, С. 130]; **Повернуть гнані й ниці** [3, С. 130]; **О безталанна! Рабине нужденна** [3, С. 136]; **Не знає той Отрока доли/ .../ Раз був у**

них бенкет бучний [3, С. 139]; *І журно ячать* уночі [3, С. 144];
– неологізми: *Я не вважав би ратаєм себе* [3, С. 784];
– діалектизми: *На кпини відповідь моя* [3, С. 20]; *Обом заміню вітця* [3, С. 121]; *Пусті засіки і млини* [3, С. 130];
– запозичення: *твань і багна* [3, С. 69]; *Покрив туман габою* [3, С. 116].

Смислова інформація поетичної фрази вимагає завжди ретельного вибору слова, щоб отримати максимально точне відбиття в перекладі, тому вирішення перекладацької задачі залежить, як від вдалого вибору слова, так і від його граматичної категорії, тобто – від збереження цілісної семантико-стилістичної системи твору словесного мистецтва [6].

Висновки. Стилістичні засоби, вжиті у збірці «Суголося» розкривають глибину й багатогранність внутрішнього світу автора: вміння берегти та плекати історичне коріння, кохати, намагатися змінити на краще цей світ. Використання семантичних трансформацій дало йому змогу відтворити смисловий та ритмічний бік першоджерел, а також стилістичне забарвлення й емоційний потенціал поезій.

Список використаних джерел:

1. Мінцис Ю. Лексико-стилістичні особливості перекладу літературної казки «Матильда» Роальда Дала. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/21314/1/%D0%9F%D0%B0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%81.pdf>
2. Єрмоленко С. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). К. : Довіра, 1999. 431 с.
3. Чабаненко В. «Суголося». Поетичні переклади. Запоріжжя : Просвіта, 2004. 152 с.
4. Здіховська Т. Фразеологія прозових творів Уласа Самчука та Богдана Лепкого : [монографія]. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 200 с. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10480/1/монографія%2015.09.14.pdf>

5. Крупеньова Т. Особливості лінгвокультурем в ідіолекті Тараса Шевченка. Одеський лінгвістичний вісник 3(2014). С. 133-137.

6. Перцова І. Семантичні аспекти перекладу поезій Й.Бродського. Кропивницький. Наукові записки 154(2017). С. 373-378. URL : <http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2423/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96.pdf>

